

מבט חטוף על דוכנים ביריד הספרים בירושלים

מאת אלכס זהבי

דות של ספרים לגיל הרך ולגיל הבינוני, מעוטי טקסט ומרובי טקסט היו מעוצבים היטב ועוררו עניין. רוב הספרים הצרפתיים זכו לעיצוב מודרני, כלומר, האיורים היו מודרניים והעימוד לא היה קונבנציונאלי, אולם, בכולם ניתנה הדעת על גילם של "צרכניו". לעומת זאת, תשומת הלב המוענקת לספרי הילדים באוסטריה מתבטאת מצד אחד בנייר משובח ובאיכות גבוהה של הדפסה (לרוב באותיות בהירות ולא קונבנציונאליות) ומצד שני — באיור מסוגנן. בעוד שהמו"לים הצרפתיים מביאים לילדים ממיטב ספרות הילדים הקלאסית, שהיא הומאניסטית ועתירת דמיון וספרות מודרנית חדשה, הרי המו"לים האוסטריים מרבים להוציא ספרי אגדות קלאסיות (בהדגשה על גרים), כשהאיורים המסוגננים הם ברוח המאות הקודמות. דומה, שהשוואת שני הדוכנים הללו מעמתת שתי תפיסות מנוגדות: האחת הפתוחה, ההולכת לקראת

ספרי ילדים הם סחורה טובה. על כך העיד שפע ספרי הילדים בתגוצות המו"לים הפרטיים ובתצוגות הלאומיות. יריד ספרים בינלאומי אינו מקום מתאים לבדיקה משמעותית של ההיצע בתחום כלשהו — על כך יעידו כל אלה שביקרו בו, ואפילו המבקרים בעלי הפריבלגיה לבקר בשעות המיועדות לאנשי מקצוע בלבד. פיזור הספרים על-פני מאות דוכנים, רובם של מו"לים פרטיים, לא איפשר בחינה מברקרת של המצוי, אלא התרשמות שטחית, ואולי אף בלתי נכונה.

בשוק המערבי עדיין שולטים הספרים הזולים והקונבנציונאליים, שטקסט פשוט מלווה איורים ריאליסטיים או נאטוראליסטיים כאופייני להם. אולם, במדינות אחדות ניכרת עלייה בסטאנדארט של הנייר, ההדפסה והאיור — ייתכן, שהתרשמנו כך, משום שמדינות אלו הציגו גם תצוגה מרכזית של ספרי ילדים. בלטו מכולם הספרים הצרפתיים: מאות אח-

הילד וצרכיו, והשנייה — כופה עליו בצורה אלגאנטית מסורות של תוכן וצורה, שמשמעויותיהן התרבותיות מוכרות לנו היטב.

בספרי הילדים הגרמנים ניכרת תופעה, שאותותיה הראשונים בארץ נבלמו מהר: ספרי הילדים מעוצבים להפליא ע"י ציירים ומעצבים, המוצאים בהם כר לביטוי אישי. אולם, כמעט שאי אפשר היה למצוא ספרי ילדים גרמניים, שצורתם נאה. יסודות של הגרפיקה המודרנית העברו אל טכסטים לילדים, כאשר ספרים רבים הם קודרים ואולי אף מפחידים.

בתצוגות האמריקניות והאנגליות נמצאו הרבה ספרי-עץ מעוררי קנאה. כמעט שאין פרט בתחום התעניינותו של הילד, או נושא מעורר סקרנותו, שלא נמצא מבחר ספרים גדול שמספקו. קשה להצביע על מגמות משותפות למו"לים האמריקניים והאנגליים, אולם, ניכר שהם משתדלים להוציא ספרים רבים במיני חירים לא גבוהים. הסטאנדארטים להוצאת הספרים בתחום הנייר, הדפוס וה-

עיצוב הם מספקים, אך באופן יחסי נמצאו בתצוגות מעט ספרים "יפים" והרבה ספרים העונים על צרכים מגוונים של הקוראים בכוח.

ולסיום — בתצוגה השוודית לא מצאנו ספרים של א' לינדגרן, אולי, משום שהם נמכרים גם ללא יריד, אך לעומת זאת מצאנו ספרים קטנים ויפים לגילאי שנה וחצי עד שלוש, שכדוגמתם לא נמצאו בשום תצוגה. נושאייהם לקוחים מתחום סביבתו של הילד, איוריהם — ברורים ואסתטיים ביותר, מתכונתם נוחה להחזקה, גם לילד ומחירם זול.

לא בחנו הפעם מחדש את ספרי הילדים הישראליים. ההשוואה בין אלה המוכרים לנו לבין ספרי הילדים הזרים מלמדת, שרמת העיצוב של הספר הישראלי אינה נופלת מזו המקובלת במערב, אם כי חסרים לנו ספרים הבולטים בעיצובם המיוחד. ואילו בתחום התכנים, חסרים ספרי היען והמידע, המצויים בשפע רב כל כך באנגלית.